

Með bréfi dagsettu 7. mars 2012 óskar allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis eftir umsögn KFUM og KFUK á Íslandi við frumvarp til laga um breytingu á lögum um skráð trúfélög, nr. 108/ 28. desember 1999, með síðari breytingum (lífsskoðunarfélög, aðild barna að skráðum trúfélögum og lífsskoðunarfélögum o. fl. (Þingskjal 771 – 509. mál.)

KFUM og KFUK á Íslandi er frjáls félagasamtök sem starfar að útbreiðslu kristinnar trúar meðal ungs fólks. Flestir meðlimir félagsins eru í íslensku Þjóðkirkjunni. Félagin eru víða á landinu í nánu samstarfi við Þjóðkirkjuna. Lagafrumvarp þetta hefur því engin bein áhrif á starf KFUM og KFUK á Íslandi.

Í athugasemdum við frumvarp þetta segir svo m.a.:

Markmið frumvarpsins er annars vegar að jafna stöðu lífsskoðunarfélaga á við skráð trúfélög og koma á og viðhalda jafnrétti og jöfnum tækifærum trúfélaga og lífsskoðunarfélaga og jafna þannig stöðu umræddra félaga á öllum sviðum samfélagsins. ...

... Markmið frumvarpsins er hins vegar að tryggja jafnrétti foreldra barns við ákvörðun um til hvaða skráða trúfélagi eða lífsskoðunarfélagi barn skuli heyra, en samkvæmt núgildandi lögum skal barn við fæðingu talið heyra til sama skráða trúfélagi og móðir þess.

KFUM og KFUK á Íslandi sér ekki ástæðu til að gera athugasemdir við megintilgang frumvarpsins, þ.e. að lífsskoðunarfélög öðlist rétt til skráningar með hliðstæðum réttindum og trúfélög að því gefnu að það skerði ekki í neinu þann rétt sem trúfélögum hefur verið tryggður í lögum fram að þessu.

Um einstakar greinar:

4. gr. Skilgreiningin á lífsskoðunarfélagi í þessari grein er býsna opin og óljós. Mikilvægt er þegar um slíkt hefðarrof er að ræða, þ.e. að leggja trúfélög og lífsskoðunarfélög að jöfnu, að skilgreining hugtaksins *lífsskoðunarfélög* í þessu sambandi sé eins ljós og kostur er.

4. gr. b, 2. mgr. Í lok málsgreinarinnar segir: „Þá er það skilyrði að félagið sjái um tilteknar athafnir, svo sem útfarir, giftingar, skírnir eða nafngjafir og fermingar eða aðrar hliðstæðar athafnir.“ Í greinargerð er tekið fram að lífsskoðunarfélög þurfi ekki að bjóða upp á þær allar, heldur a.m.k. sumar og eru tvær teknar sem dæmi. Undirrituðum þykir brýnt að skilgreining á þeim kröfum, sem lífsskoðunarfélög þurfi að uppfylla til að fá skráningu sem slík, sé afdráttarlausari en hér virðist vera.

9. gr. Hér er leitast við að tryggja jafnrétti foreldra við skráningu barns í trúfélag eða lífsskoðunarfélag. Sá háttur sem fram að þessu hefur verið á skráningu barns í trúfélag, þ.e. að skrá það við fæðingu í trúfélag móður hefur lengi verið við lýði og er sami háttur hafður á í nágrennalöndum okkar og reynst vel. Hætt er við að það fyrirkomulag sem lagafrumvarpið gengur út frá verði flókið í framkvæmd og enda engin ákvæði um það hvernig með skuli farið ef foreldrar verða ekki sammála. Því er lagt til:

9. gr. 2. málsg. 2. tölul. Í stað síðustu setningarinnar: „Fram til þess tíma verður þessi staða barnsins ótilgreind.“ komi: „Ákvörðun um hvaða trúfélagi barnið skuli tilheyra eða hvort það skuli skráð utan trúfélaga, skal liggja fyrir þegar nafn barns er skráð.“

Greinargerð fjárlagaskrifstofu fjármálaráðuneytisins sem fylgir frumvarpinu og röksemdafærsla hennar er byggð á miklum misskilningi. Þar segir m.a.: „Þau ákvæði frumvarpsins sem helst eru talin geta haft áhrif á útgjöld ríkissjóðs varða réttindi lífsskoðunarfélaga og hlutdeild þeirra í framlögum vegna sóknargjalda. ... Gera verður ráð fyrir að brugðist yrði við því með því að lækka á móti einingaverð sóknargjalda fyrir hvern einstakling..... Verði frumvarpið lögfest má telja líkur á að einstaklingum sem ríkissjóður greiðir sóknargjöld með (sic!) fjölgi um fleiri hundruð og hugsanlega þúsundir til lengri tíma litið.“

Hér er um mikinn misskilning að ræða um eðli sóknargjalda og innheimtu þeirra. Ástæða er til að vísa hér til bráðabirgðaskýrslu nefndar innanríkisráðherra til að meta áhrif niðurskurðar fjárveitinga á starfsemi þjóðkirkjunnar dags. 16. nóv. 2011. Þar segir m.a.:

Í öðru lagi byggja fjárveitingar fjárlaga á gildandi lögum nr. 91/1987 um sóknargjöld o.fl.. Þau lög leystu af hólmi eldri lög um sama efni sem sett höfðu verið tveimur árum áður. Samkvæmt hinum eldri lögum lagði sóknarnefnd gjaldið á og ákvað fjárhæð þess innan tiltekins ramma. Ríkið tók að sér að annast um innheimtuna, gegn 1% þóknun sem rann í ríkissjóð, og skilaði gjaldinu til viðkomandi aðila. Í greinargerð frumvarpsins sem varð að lögum nr. 91/1987 um sóknargjöld o.fl. er til þess vísað að í greinargerð frumvarps til laga um breytingu á lögum nr. 75/1981, um tekjuskatt og eignarskatt, með síðari breytingum komi

kirkjugarða verði hin sama og verið hafi samkvæmt þágildandi lögum. Nefndin sem samdi frumvarpið hafi haft það sem megin sjónarmið að kirkjan haldi tekjustofnum sínum óskertum, miðað við þau sem hún hafi haft. Jafnframt sé mikilvægt að reglur, sem settar verði, tryggji stöðugleika á tekjustofnum sókna. Þá segir í greinargerðinni að kostir þessarar leiðar, sem valin var við að reikna út og skipta umræddum gjöldum séu einkum þeir að hún sé einföld í framkvæmd, hún tryggji til frambúðar stöðugleika á umræddum tekjustofnum kirkjunnar og fylgi tekjubreytingum. Þetta auðveldi söfnuðum að áætla tekjur sínar og byggja fjárhagsáætlanir á þeim. Jafnframt falli innheimtukostnaður niður.

Hér kemur skýrt fram að litið er á sóknargjöld sem félagsgjöld sem ríkið tekur að sér að innheimta en ekki sem framlög úr ríkissjóði. Minna má á að þar til fyrir fáum árum runnu sóknargjöld þeirra sem utan trúfélaga stóðu til Háskóla Íslands. Lá stjórnarskrárákvæði því til grundvallar. Nú hefur það ákvæði verið fellt úr lögum. Eftir það hefur ríkissjóður haldið eftir fjármunum sem ella hefðu gengið til Háskólans, og því hefur það verið hagur ríkissjóðs að sem flestir skrái sig utan trúfélaga. Það er því eðli málsins samkvæmt aðeins þessi tekjustofn sem kynni að skerðast ef frumvarp þetta verður að lögum.

Að lokum skal ítrekað að KFUM og KFUK á Íslandi gerir ekki athugasemdir við megintilgang frumvarpsins en leggur hins vegar áherslu á að mikilvægt er

að vanda til skilgreiningar á hugtakinu „lífsskoðunarfélög“ eins og það verður notað í væntanlegum lögum, og enn fremur að ný lagasetning skerði í engu lagalegan rétt eða stöðu trúfélaga í landinu miðað við það sem nú er.

F. h. KFUM og KFUK á Íslandi

Gyða Karlsdóttir, framkvæmdastjóri
Sr. Sigurður Pálsson